

УДК 75.041.5.01.071.1Ілько(477.87)

Тетяна Іваницька,

аспірантка Львівської національної академії мистецтв, викладач у фаховому коледжі мистецтв ім. А. Ерделі Закарпатської академії мистецтв <https://orcid.org/0000-0003-4932-0956>

Філософсько-ідейний зміст портретної творчості Івана Ілька

Анотація. Досліджено філософсько-ідейний зміст портретного жанру народного художника України, представника закарпатської школи живопису Івана Ілька. порушено питання теоретичного обґрунтування митцем власної філософської концепції творчості та суті мистецтва. Розглянуто проблему актуалізації ідеї І. Ілька про те, що справжнє мистецтво побудоване на міцному взаємозв'язку трьох категорій: художник – твір – глядач. На основі аналізу портретного доробку відстежено ідейно-сміслову наповнення творів, художньо-стильові пріоритети, окреслено коло улюблених персонажів художника. Згідно з типологічними властивостями проведено їх умовну класифікацію та виділено 4 основні серії, що включають: портрети родичів, земляків художника, портрети горян зроблені під час пленерних поїздок, та особливу серію присвячену матері художника. У статті також розкрито глибинну психологізацію та трактування образу закарпатських селян, їхнього світовідчуття та етичних цінностей. Визначено діалогічну природу творчості митця, що позиціонується через принципи реалізму та є своєрідною комунікацією між художником та глядачем.

Проаналізовано хід образного мислення художника, втіленого в задумах портретних композицій засобами формального та символіко-алегоричного вислову, що спрямоване на утвердження національної ідеї. Виявлено, що художній образ в розумінні І. Ілька виражає філософсько-ідейний та психологічний зміст цілої соціальної, етнічної групи, нації, що досягається не просто копіюванням відмінних ознак – кольору волосся та обличчя, форми та кольору очей, зросту, а й за рахунок гостроти та виразності живописно-пластичної мови митця. Доведено, що поряд з індивідуальною

своєрідністю І.Ілька виявляє в образі моделі типові риси, ознаки епохи, соціального середовища. З'ясовано основну проблематику портретної творчості художника, що полягає в збереженні історії свого народу для наступних поколінь, адже живописні полотна І.Ілька мають не тільки художню, але й історично-етнографічну цінність.

Ключові слова: творчість І.Ілька, портрет, філософсько-ідейний зміст, концепція, етнос.

Постановка проблеми. Портретний жанр займає важливе місце у живописному доробку І. Ілька. Його портретна галерея відзначається оригінальним творчим почерком та привертає увагу глядача своїм філософсько-ідейним змістом, що особливо добре прослідковується в образах закарпатських селян. Етнічними маркерами портретних композицій постають автентичне вбрання горян, їх типова зовнішність та карпатське довкілля. Щоб зрозуміти шляхи формування мистецьких та філософських принципів творчості художника важливо прослідкувати процес взаємодії митця та етносу, що зародився з його етнічної ідентифікації, та продовжує розвиватись через тісний зв'язок із життям простого народу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Життєвий і творчий шлях художника розглядався в ряді альбомів та каталогів: «Іван Ілько. Живопис» [4], «Іван Ілько. Мій рідний край. Живопис» [5]. В цілому вони представляють цілісну, історико-культурну та меморіальну пам'ятку, джерело вивчення творчої біографії митця. Філософські погляди Ілька та його мистецька позиція творчості висвітлюються переважно в періодичних виданнях. У полі зору дослідників – мистецький аналіз, загальні принципи філософії насамперед у руслі вимог часу, тематика, мистецькі прийоми, етнокультурна складова у формуванні художнього образу. Ці проблеми певною мірою були висвітлені у газетних публікаціях С. Федакою, М. Мацо [12; 6] та ін., які головним чином акцентували увагу на тематичних картинах та жанрі пейзажу. Аналіз тематичної картини Ілька знаходимо також в дисертації О. Гаврош «Побутовий живопис Закарпаття 1945-1991 років: еволюція жанру,

тематика, персоналії» [3]. Портретна ж творчість І. Ілька розглянута побіжно, а тим більше її ідейно-сміслові аспекти залишаються поза увагою дослідників. Кожен із науковців чи то в передмові до чергового альбому, чи в газетній статті знаходив свій інтерес у живописному доробку художника, відзначав різні грані його звучання. Однак, ці матеріали призначені для широкого загалу, тому несуть скоріше пізнавальну інформацію про життя і творчість митця. Автор не ставив за мету окремого дослідження багатогранного питання філософсько-ідейного змісту портретної творчості І. Ілька.

Мета дослідження – охарактеризувати головні філософські концепції художника на основі портретних творів, дослідити специфіку філософсько-ідейного осмислення образу гуцулів та верховинців, як носіїв історії та культури Закарпаття, розкрити художньо-образні, композиційні та колористичні особливості творів.

Актуальність даної статті визначається необхідністю розуміння світогляду художника та його філософської концепції, які проявились на численному портретному доробку митця. Філософсько-ідейний зміст портретів І. Ілька розкриває етнічну самобутність закарпатського народу через ретроспективу традиційного побуту та його духовної культури. Портретну творчість художника неможливо зрозуміти поза національним контекстом.

Виклад основного матеріалу. Іван Ілько – талановитий представник закарпатської школи живопису, який впевнено та віддано слідує її автентичним традиціям, народно-мистецьким витокам та естетичним ідеалам. Його портретна творчість характеризується філософсько-ідейним змістом, що проявляється у вмілому авторському створенні характерних образів та спонукає глядача до роздумів над складними питаннями людського буття.

І. Ілько – митець яскраво вираженого філософського складу. Непрості перипетії та труднощі на своєму життєвому та творчому шляху він глибоко переосмислює. В творчих зверненнях художник спирається на позицію тріади, що включає категорії «автор»,

«твір», «глядач». Це девіз художника, який був висловлений в одному з інтерв'ю: «Автор, його твір і адресат – той, для кого творять... і лише взаємодія між ними трьома породжує мистецтво» [6, с.12]. І. Ілько вважає, що кожен митець має обов'язок перед батьками, що його народили та перед оточенням, що його формує. Митець заперечує егоцентричність в мистецтві, на його думку «Его зароджується тоді, коли думаєш, що сам себе формуєш. Я – і все!» [6, с.12]. Він активно відхиляє художницьку позицію «Я так відчуваю, я так відображаю!», оскільки вважає її нестійкою, бо вона складається лише з двох категорій: «автор» та його «твір». Така позиція – це ніби розмова самого з собою. Ілько ж, навпаки, намагається вести діалог з глядачем. Він влучно схоплює різноманітні особливості характеру моделей, типажів з народу, яскраво представляє узагальнений образ відчуття побаченого. Його портретні твори інспірують почуття та емоції глядача і викликають в нього внутрішній потяг до прекрасного.

Портретна спадщина нараховує велику кількість творів художника, що можна умовно поділити на 4 основні серії: родичі – портрет племінника «Задумався» (1963); «Тітка Меланя» (1965); земляки – «Петро з Дулова» (1965), «Михайло Галиця – казкар із Дулова» (1970), «Василь Тиводар» (1970), «Оксана» (1987); портрети горян – «Дідо з онуками» (1963), «Селянин у кучмі» (1963), «Селянка з Грушова» (1965); особлива серія присвячена матері художника.

Для митця портрети «Мамка» (1961. Іл.1), «Завжди в чеканні» (1961 Іл.2) – це уособлення безумовної материнської любові, мудрості та милосердя. На першому портреті мати художника Васирина зображена в простій повсякденній одежі на своєму подвір'ї, її фігура показана в поколінному обрізі з легким розворотом тіла. У трактуванні образу художник задіяв принципи карпатського іконопису: полотно написане в обмеженій палітрі кольорів, присутня площинність та досить виражена контурна лінія, основну увагу глядача привертає шире, відкрите обличчя та натружені руки жінки. У філософсько-естетичному розумінні художника Мати являє собою ідеал, прообраз Мадонни.

Зв'язок образу Богородиці з архетипом Матері акцентовано митцем передусім на сакралізації функції продовження роду та захисту від смертельної небезпеки. Мати – це символ зародження життя, творення світу, витоків буття. У створенні портрету «Завжди в чеканні» (1961) І. Ілько спирається на ту ж символізацію, акцентуючи на ідеї відданості та вірності. Художник розкриває тему чекання, що була близька його матері, адже батько роками їздив на заробітки, а діти згодом також покинули домівку. Краса матері для Ілька не поверхова, вона прихована в старечих працьовитих руках, зморшкуватому обличчі, в простій одежі, в спокійному, трохи засмученому погляді – і через все це проглядається найцінніше – суть людини, її душа.

Глибокий інтерес художника до розуміння людської суті, любов до старших, увага до мудрих і водночас простих людей стали імпульсом до створення ряду портретів: «Старий Василь» (1959), «Дід з онучкою» (1961), «Дідо з онуками» (1963), «Портрет старого» (1975). Створюючи портрет Ілько дотримується правдивого зображення натури, наслідуючи її природні форми, однак він не вдається до «бездумного копіювання», в його полотнах «...присутня та міра стилізації і узагальнення, яка надає композиції завершеності і виразності» [8, с.12]. Образ верховинського старожилу Ілько підносить як символ народної мудрості, життєвого досвіду, який повинні берегти та пам'ятати наступні покоління. До цієї теми художник неодноразово повертається через роки у портретах: «Мій дід Юра» (1999), «Старий Василь - колесар» (1960-2003) та ін. В його портретних полотнах поєднуються легка ностальгія, емоції з розумінням своєї причетності до історії власного народу, усвідомленням свого коріння.

Важливим джерелом творчого натхнення художника завжди були мандрівки в гори. Створюючи складну систему образів він проявляє себе як уважний спостерігач, що вивчає, любується та оспівує гори та самих горян. Він повністю занурюється у народну стихію. Зарисовує цікаві йому типи сільських старожилів, волелюбних, працьовитих, витривалих гуцулів та верховинців. І. Ілько з особливою симпатією зображує їх, бо

на відміну від «міських романтиків» (А.Ерделі, А.Коцка та ін.), він сам родом з гір. Як зазначив С. Федака: «Його погляд іде зсередины власного світу – негомінкого, спокійно-суворого, виваженого. Цей світ схильний спілкуватися із зовнішнім спостерігачем не прямолінійними деклараціями, а короткими медитативними афоризмами,...» [12, с.14].

Портрети І.Ілька «Гуцул» (1961), «Гуцул із с. Косово» (1961. Іл.3), зроблені промовистими вугільними контурами на папері – це цінні зарисовки для створення правдивого, колоритного типажу, який художник буде часто використовувати в майбутньому. Митець влучно надає образів характерних портретних рис гуцула, які співпадають з описом зовнішності гуцулів у книзі В.Шухевича «Гуцульщина»: типово римський ніс, що добре проглядається в профіль, овальне подовжене обличчя й вузькуваті темні очі, що «отінені густими бровами» та «вуса, тільки у старших легко підстрижені, звисають у долину» [10, с.56]. Цей типаж притаманний також живописному портрету «Петро з Дулова» (1965. Іл.3). Чоловік в легкій задумі, підпершись однією рукою повернутий до глядача в профіль. На обличчі портретованого чітко означені характерні гуцульські риси. Він занурений в себе, приопущені повіки і грайливо вибитий з під кресані сивий чуб виражають легку іронію, напівусмішка ховається в вусах горянина. Ще одним прикладом гуцульського типажу є «Юрій Федькович з с. Жаб'є» (1961). Експресивно виліплений образ доповнений добре промальованим гуцульським одягом. Увагу привертають передні поли сердака оздоблені китицями бордового кольору, кресаня на голові, гуцульський пояс – черес, що використовувався з практичною ціллю: коли виконували тяжку фізичну роботу, то ним «стягували черевну порожнину і попереки», також в ньому гуцул носив гроші, люльку, тютюн [11, с.216]. До цієї ж серії можна віднести портрет батька легендарного закарпатського опришка М. Шугая – «Старий Шугай» (1957. Іл.4). Журливу задуму старого, засмученого втратою улюбленого сина, художник підкреслює майже монохромним колоритом обличчя, що побудований на відтінках умбрових, сієнно-вохристих барв. Гли-

бокі зморшки та складки, колоритні чуприна та вуса проявляють фактуру горянина, на чий зовнішності позначився відбиток способу життя, обставини та довкілля. Як слушно підмітив М. Приймич: «...портрет змушує доторкнутися до історії, а не тільки сприймати її як позбавлену реальності казку» [7, с.12]. В ньому відчувається прагнення художника наблизити та матеріалізувати через вибраний образ саму історію та культуру.

Зрілий та пізній етапи творчості І.Ілька ґрунтуються на раніше сформованих філософсько-ідейних поглядах, джерелом яких є міцний генетичний та органічний зв'язок з народом, його історією і побутом. Єдність портретного й фольклорного начал виступає домінантною ознакою образотворення художника. Персонажі його картин, прості люди з народу підіймаються автором на рівень філософської осмисленості: «Мігай Петрішко з Дулова» (1993), «Молода» (2005), «Микола Шугай» (2017) та ін.

Ількові-портретисту завжди була близька естетика реалізму, що орієнтується на зображенні об'єктивної дійсності, правдивого показу моделі. Із сучасного мистецтва художник вибирає тільки те, що співзвучне його принципам, він намагається говорити зрозумілою мовою з глядачем, як він сам каже: «Бо прагну діалогу зі світом ...» [6, с. 12]. Це перегукується з мистецькою позицією художника, започаткованою ним на ранньому етапі його творчості, суть якої полягає у взаємозв'язку категорій «автор», «твір», «глядач».

Спроба переоцінки знакової особистості, переосмислення її ролі в історії стала необхідною складовою творчості І.Ілька. Так у 2017 році митець створив легендарно-казковий образ закарпатського опришка Миколи Шугая. В. Габор проаналізувавши публікації про М.Шугая на сторінках закарпатських та галицьких видань 20–30-х рр. ХХ ст., вказує на те, що упродовж 20-х рр. домінуючим був негативний образ опришка, а суттєво трансформується образ з негативного в позитивний на початку 30-х рр., що пов'язано «із виходом у світ роману відомого чеського письменника Івана Ольбрахта «Микола Шугай — розбійник» [2, с. 245]. Для Ілька ж, образ закарпатського опришка постав у по-

зитивному світлі завдяки безпосередньому спілкуванню з його батьком, портрет якого художник намалював раніше, та завдяки художньому осмисленню життя М. Шугая як трагічної постаті у контексті історичного та суспільно-політичного розвитку краю.

Живопис І. Ілька є своєрідним літописом закарпатського краю, що проявився в зображеннях працюючих селян, хоробрих боко-рашів, вівчарів, вродливих молодичь, мудрих літніх людей. Портретна творчість митця посідає визначне місце серед плеяди закарпатських митців вже не одне десятиліття, головним чином через його «незрадливості» ідеалам реалістичного малярства» [1] та безперечно важливим фактором популярності Ілька – портретиста є його вроджене тонке відчуття «неподільної єдності і спорідненості з рідним народом» [9, с.12].

Висновки. Одна з домінуючих постатей у малярстві Закарпаття, талановитий і самобутній митець Іван Ілько розробляє свій портретний доробок на основі власних філософсько-ідейних принципів. Специфіка мистецької мови художника відображає його світоглядні позиції та свідчить про процеси формування творчої особистості митця. Адже, його соціокультурне середовище сприяло професійному росту та сформувало майстра живопису, людину з високою моральною позицією. Твори І. Ілька надихають глядача і викликають в нього прагнення до прекрасного. Що підтверджує філософську концепцію митця, яка базується на трьох головних позиціях: художник – твір – глядач. Мистецький ефект народжується тільки за наявності взаємозв'язку між цими трьома категоріями.

В портретному жанрі художник відтворює широку проблематику етнічних і духовно-моральних основ буття горян. Тематика творів зароджувалась на ідеях самодостатності гуцула та верховинця, любові та вірності матері, мужності народного героя. Художник майстерно втілює їх не лише в позах, жестах портретованих моделей, але й в одязі, побутових атрибутах, оточенні, символіці барв. Очевидно, що художнику вдалося правдиво та органічно передати існування архаїчного світу Закарпаття.

Митець висвітлює важливі проблеми,

пов'язані з культурним, соціальним та міжособистісним аспектами людських взаємовідносин та відносин – митець та етнос. Зокрема, митець через створені ним художні образи розкриває взаємозв'язок між мистецтвом і внутрішнім світом людини. Він бачить в конкретній особистості щось епохально-значиме, співзвучне духовно-моральним та соціальним ідеалам. В його портретах відчувається небайдуже виявлення властивостей людської натури моделі.

Портретний доробок І. Ілька – це цінна історія народу Закарпаття, яка покликана нагадати про збереження його автентичності та про вічність моральних засад людського суспільства. Особливість стилю мислення і реалістичної мови образотворення художника передається й наступним поколінням, що викликає стійке переконання – тільки на етнічному, національному ґрунті можливий розвиток та створення нових, мистецьких цінностей.

Перспективи подальших розвідок полягають у поглибленому вивченні еволюції образно-пластичної концепції художника на різних етапах творчості; виявленні стильових видозмін у використанні етнокультурних тем.

1. Будкевич А. Закарпатські світи Івана Ілька. Nostalgie. URL: <http://art-nostalgie.com.ua/a31.html> (дата звернення: 13.04.2021)

2. Габор В. «І всякого рода шугайства»: трансформація образу опришка Миколи Шугая на сторінках закарпатської і галицької преси 20–30-х років ХХ ст. Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка. Львів, 2014. № 6. С. 228-246.

3. Гаврош О.І. Побутовий живопис Закарпаття 1945-1991 років: еволюція жанру, тематика, персоналії : дис. ... канд. мистецтвозн. : 17.00.05. Львів, 2017. 365 с.

4. Іван Ілько. Живопис : альб. / авт. вступ. ст. М. В. Приймич. К. : Такі справи, 2008. 256 с.

5. Іван Ілько. Мій рідний край. Живопис : кат. / ред. Є. Дунайська; ст. М. В. Приймич. Ужгород : Міська друкарня, 2003. 45 с.

6. Мацо М. Митець орлиного гнізда. Закарпатська правда. 2003. 3-9. лип. (№25). С. 12.

7. Приймич М. Культура й історія краю – в його

серці і розумі. Новини Закарпаття. 2003. 31 травня. (№79). С. 12.

8. Приходько О., Рижова Г. Відданість темі рідної землі. Новини Закарпаття. 1998. 21 березня. (№43-44). С. 12.

9. Приходько О., Рижова Г. Іван Ілько: "Я виріс у горах, і гори завжди вабили мене..." Новини Закарпаття. 2003. 5 квітня. (№52-53). С. 12.

10. Шухевич В. Гуцульщина. Перша і друга частини : Снятин: Гуцульщина, Т.1. 1997. 352 с. (Репринт: 1899 р. Ін-т. українознавст. Київ. нац. унів.)

11. Тиводар М. П. Етнографія Закарпаття: історико – етнографічний нарис. Ужгород : Гражда, 2010. 416 с. + 16 с. кол. іл.

12. Федака С. Трембіти спів на полотні художника творчих мандрів Івана Ілька. Срібна земля. 2008. (№45).13-19 березня. С. 14.

References:

1. Budkevych, A. (2011). Transcarpathian worlds of Ivan Ilko. Nostalgie. Retrieved from <http://art-nostalgie.com.ua/a31.html>

2. Gabor, V. (2014). "And all kinds of Shugaism": the transformation of the image of Opryshka Mykola Shugai in the Transcarpathian and Galician press of the 20-30s of the twentieth century. Notes of the V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine. 6. 228-246.

3. Havrosh, O.I. (2017). Household painting of Transcarpathia 1945-1991: evolution of genre, subject, personalities. (Candidate's dissertation)

4. Ivan Ilko. Painting [illustrative material] : album / author of the introductory article. M. Pryimych. (2008). K.: Taki spravy. p. 256

5. Ivan Ilko. My native land. Painting [illustrative material] : catalog / ed. E. Dunaiska, article. M. Pryimych. (2003). Uzhhorod: City Printing House. p. 45

6. Matso, M. (2003, July 3-9). The artist of the eagle's nest. Transcarpathian truth. p. 12.

7. Pryimych, M. (2003, May 31). Culture and history of the region - in his heart and mind. Transcarpathian news. p. 12.

8. Prykhodko O., Ryzhova G. (1998, March 21). Devotion to the theme of the native land. Transcarpathian news. p. 12.

9. Prykhodko O., Ryzhova G. (2003, April 5). Ivan Ilko: "I grew up in the mountains, and the mountains have always attracted me..." Transcarpathian news. p. 12.

10. Shukhevych, V. (1997). Hutsul region. The first

and second parts: Sniatyn: Hutsul region. Vol.1. 352 p. (Reprint. 1899. Inst. of Ukrainian Studies. Kyiv. National University.)

11. Tyvodar, M. (2010). *Ethnography of Transcarpathia: Historical - ethnographic essay*. Uzhhorod: Hrazhda, 416 p. + 16 with collor. ill.

12. Fedaka S. (2008, March 13-19). *Trembita singing on the canvas of the artist of creative travels Ivan Ilko*. Silver earth. p. 14.

ANNOTATION

Tetiana Ivanytska. Philosophical and ideological content of Ivan Ilko's portrait works. Background. Recently, interest to Ivan Ilko's works has been growing. Ivan Ilko is a talented representative of Transcarpathian school of painting, who confidently and devotedly follows its authentic traditions, folk - artistic origins and aesthetic ideals. His portrait works are characterized by philosophical and ideological content, which is manifested in the skillful author's creation of characteristic images and encourages the viewer to reflect on complex issues of human existence. Ilko's philosophical views and his artistic position are reflected mainly in periodicals. In the field of researchers' view - artistic analysis, general principles of philosophy primarily in line with the requirements of the time, themes, artistic techniques, ethnocultural component in the formation of artistic image. These problems were covered in newspaper publications made by S. Fedaka, J. Baglai M. Matso and others, who mainly focused on thematic paintings and the genre of landscape. The portrait work of I. Ilko is considered in passing and even more so its ideological and semantic aspects remain out of the attention of researchers. Each of the scholars found his interest in the artist's paintings, noted different aspects of his sound. However, these materials are intended for the general public, so there is more informative information about the life and works of the artist. The authors did not aim at a separate study of the multifocal question of the philosophical and ideological content of I. Ilko's portrait work. Our scientific article is a continuation of the research conducted by these scientists.

Objectives. The aim of the study is to characterize the main philosophical concepts of the artist on the basis of portraits, to explore the specifics of philosophical and ideological understanding of the image of Hutsuls and Verkhovynians as carriers of Transcarpathian history and culture, to reveal artistic, compositional

and coloristic features. To find out the main problem of I. Ilko's portrait creativity, which is to preserve the history of his people for the next generations.

Methods. Based on the analysis of the portrait work, the ideological and semantic content of the works, artistic and stylistic priorities are traced, the circle of the artist's favorite characters is outlined. Deep psychologization and interpretation of the image of Transcarpathian peasants, their worldview is also revealed. The article defines the dialogical nature of the artist's work, which is positioned through the principles of realism and there is a kind of communication between the artist and the viewer.

Results. The result of the study supports the idea that I. Ilko is an artist of a pronounced philosophical composition. His portrait gallery is marked by original creative handwriting and attracts the viewer's attention with its philosophical and ideological content, which is especially well traced in the images of Transcarpathian peasants. The ethnic markers of the portrait compositions are the authentic attire of the mountaineers, their typical appearance and the Carpathian environment. To understand the ways of forming the artistic and philosophical principles of the artist's work, it is important to trace the process of interaction between the artist and the ethnic group that originated from his ethnic identification and continues to develop through close ties with ordinary people.

Portrait heritage includes a large number of works by the artist, which can be divided into 4 main series: relatives - a portrait of his nephew «Contemplated» (1963); «Aunt Melanie» (1965); compatriots - «Peter of Dulove» (1965), «Oksana» (1987); portraits of mountaineers - «Grandfather with grandchildren» (1963), «Peasant from Hrushevo» (1965); a special series dedicated to the artist's mother - «Mother» (1961), «Always in Wait» (1961). In the philosophical and aesthetic sense of the artist, the Mother is an ideal, a prototype of Madonna. The connection of the image of the Mother of God with the archetype of the Mother is emphasized by the artist primarily on the sacralization of the function of procreation and protection from mortal danger.

An important source of creative inspiration for the artist has always been travelling to the mountains. Creating a complex system of images, he proves himself as an attentive observer who studies, admires and praises the mountains and the mountaineers themselves. The mature and late stages of I. Ilko's

work are based on previously formed philosophical and ideological views, the source of which is a strong genetic and organic connection with the people. An attempt to reassess the iconic personality, rethinking its role in history has become a necessary component of the work of I. Ilko. The article analyzes the course of figurative thinking of the artist, embodied in the ideas of portrait compositions by means of formal and symbolic-allegorical expression, aimed at establishing the national idea.

Conclusions. We came to the conclusion that one of the dominant figures in the painting of Transcarpathia, a talented and original artist Ivan Ilko develops his portrait work on the basis of his own philosophical and ideological principles. The specificity of the artist's artistic language reflects his worldview and testifies to the processes of formation of the artist's creative personality. After all, his socio-cultural environment contributed to professional growth and formed a

master of painting, a man with a high moral position. The works of I. Ilko inspire the viewer and evoke in him a desire for beauty. Which confirms the philosophical concept of the artist, which is based on three main positions: artist – work - spectator. The artistic effect is born only when there is a connection between these three categories.

The themes of the works originated on the ideas of self-sufficiency of the Hutsul and the Verkhovynian, mother's love and fidelity, courage of the national hero. The philosophical and ideological content of I. Ilko's portraits reveals the ethnic identity of Transcarpathian people through a retrospective of traditional life and its spiritual culture. The artist's portrait work cannot be understood outside the national context.

Key words: I. Ilko's work, portrait, philosophical and ideological content, concept, ethnicity.

Іл. 1. «Мамка»

Іл. 2. «Завжди в чеканні»

Іл.3. «Петро з Дулова»

Іл.4. «Старий Шугай»